

PARA REFORMU İLE İLGİLİ BASIN DUYURUSU

Bilindiği gibi, Yeni Türk Lirası ile ilgili Kanun 31 Ocak 2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmış ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın eşgüdümünde 11 ay süren hazırlık çalışmalarından sonra, yeni banknot ve madeni paralar 1 Ocak 2005 tarihinde tedavüle çıkarılmıştır.

Önümüzdeki 1 haftalık sürenin sonunda, 1 Ocak 2006 tarihinde, TL banknot ve madeni paralar geçerliliğini kaybedecek; bu tarihten sonra zamanaşımı süresince, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası şubeleri ve dahili muhabirimiz olan T.C. Ziraat Bankası şubeleri tarafından kabul edilecektir.

TL banknotların zamanaşımı süresi 10 yıl, TL madeni paraların zamanaşımı süresi ise 1 yıldır. TL banknotların değişimine ilişkin ayrıntılı bilgiler 19 Aralık 2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Bugün gelinen aşamada, TL banknotların piyasadan çekilmesi büyük ölçüde tamamlanmış bulunmaktadır.

Değişim süreci incelendiğinde, tedavüldeki YTL banknotların toplam banknotlara oranı 14 Şubat 2005 tarihi itibarıyla tutar olarak yaklaşık % 50’ye yükselmiş, Mart ayı sonunda % 70 oranını aşmış, Nisan ayı sonunda % 80 oranına yaklaşmış, 23 Aralık 2005 tarihinde ise % 95,39’a ulaşmıştır. Dolayısıyla, değişim sürecinin genel olarak tatmin edici düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

2004 yılı sonunda yaklaşık 131 milyon YTL olan piyasadaki toplam madeni para tutarı, özellikle 500.000 TL’lik banknotun 50 YKr, 1.000.000 TL’lik banknotun ise büyük ölçüde 1 YTL madeni paraya dönüştürülmesinin etkisiyle, 23 Aralık 2005 tarihinde yaklaşık 492 milyon YTL’ye kadar yükselmiştir. Yeni madeni paraların piyasadaki toplam madeni para içindeki payı tutar olarak % 85,65’lik bir düzeye ulaşmıştır.

Ancak, bu veya benzeri operasyon yapan diğer ülkelerde ve düşük değerli banknotlarda olduğu gibi, madeni paraların değişim süreci, beklendiği şekilde banknotlara göre daha yavaş gerçekleşmiştir. Nitekim, 23 Aralık 2005 tarihinde, 2004 yıl sonuna göre, TL madeni paraların tutar olarak sadece % 46,35’i dolaşımdan çekilmiş durumdadır.

Değişim süreci ile ilgili bu kısa değerlendirmeden sonra şu hususların da hatırlatılmasında fayda görülmektedir.

1- TL banknot ve madeni paralar 1 Ocak 2006 tarihinde tedavülden kaldırılacağından;

- Bu tarihten itibaren tüm ödeme emirlerinin, kıymetli evrakların, sözleşmelerin ve diğer tüm belgelerin (yazar kasalarda düzenlenecek perakende satış fişleri dahil) sadece YTL üzerinden düzenlenmesi gerekmektedir.
- 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren tarife ve etiketlerde fiyatlar sadece YTL üzerinden gösterilecektir.

- Bundan önce, kanunlarda ve diğer mevzuatta, idari işlemlerde, yargı kararlarında, her türlü hukuki muamele ve belgelerde TL'ye yapılmış olan atıflar kendiliğinden YTL'ye yapılmış sayılacaktır.
- Taraflar arasında Türk Lirası üzerinden düzenlenmiş bulunan belgelerin bu yıl sonuna kadar YTL'ye dönüştürmesi halinde, bu işlemler ve düzenlenecek belgeler her türlü vergi, resim, harç ve diğer yükümlülüklerden muafır.

2- YTL ile ilgili Kanun'un 4. maddesine istinaden 24 Şubat 2004 ve 13 Ekim 2004 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış bulunan ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası internet sitesinde de yer alan, banknotların resim ve görüntülerinin çoğaltılması ve yayınlanması ile ilgili şartlara uymayan kişiler hakkında, 1.500 YTL'den 5.000 YTL'ye kadar para cezası öngörülmüştür.

3- Sahtecilikle mücadele konusunda Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca, ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile birlikte çeşitli çalışmalar yapılmakla birlikte, en etkin mücadele vatandaşlarımızca banknotlardaki güvenlik özelliklerinin kontrol edilmesi ve gerçekliğinden şüphe edilen banknotlarla karşılaşıldığında durumun en kısa sürede emniyet birimlerine bildirilmesidir.

4- Para reformunun 2. aşaması Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenecek bir tarihte gerçekleştirilecektir. Bu aşamada, Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruş'ta yer alan "yeni" ibaresi kaldırılarak tekrar TL'ye dönülecektir.

5- Dolaşımdaki banknot kalitesinin daha da iyileştirilebilmesini teminen, ulusal bir değer olan banknotlarımızın kullanımına özen gösterilmesi ve cüzdanlarda muhafaza edilmesi, toplumsal bir sorumluluk olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, eskimiş ve yıpranmış banknotların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nda veya ticari bankalarda değiştirilmesi mümkün bulunmaktadır.

YTL operasyonu hiç kuşkusuz yalnızca banknotların ve madeni paraların değiştirilmesinden ibaret bir operasyon olmamış; ülkemiz ekonomisinin değişen dinamiklerinin, ekonominin normalleşmesi konusunda alınan mesafenin ve yıllardır özlenen güven ve istikrar ortamının sağlanmasında önemli adımlar atıldığının somut bir göstergesi olmuştur.

Bu reform ile paramız hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde yeniden itibar kazanmaya başlamış, anlaşılır ve karşılaştırılabilir bir değer haline gelmiş, uluslararası piyasa işlemlerinde kullanılmaya başlanmıştır.

Özellikle nakit işlemlerinde, ödeme sistemlerinde ve muhasebe kayıtlarında sağlanan rahatlama ve işlem kolaylığı açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Aslında, ülkemiz bu operasyon ile kurumlar arası işbirliği, etkin iletişim politikası, çalışmaların planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesi ve bilgi işlem altyapısı bakımından ciddi sınavlardan geçmiş; alternatif senaryolara göre hazırlanan plan ve projeler, kurumlar arası iyi bir koordinasyon ve başarılı bir işbirliği ile YTL'ye geçişin sorunsuz olarak gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Ancak, şu hususu bir kere daha mutlaka vurgulamak gerekir ki, bu operasyonu yapan istisnasız diğer tüm ülkelerde olduğu gibi, operasyonun bundan sonraki başarısı tamamen ekonomik istikrarın ülkemizde kalıcı bir şekilde yerleşmesine bağlı olacaktır. Ekonomik istikrarın kalıcı olarak yerleşmesi ise, en önemli unsur olan fiyat istikrarını sağlama ve kollamadaki kararlılığa bağlıdır. Ekonomi politikalarının tavizsiz olarak istikrar içinde sürdürülebilir büyüme ortamını hedeflemeye devam etmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, Yeni Türk Lirası'na ve gerçekleştirilen operasyona dair bilgi, tutum ve davranışları ölçmek amacıyla Bankamızca yaptırılan "*Kamuoyu Bilgi, Tutum ve Davranışları Araştırması*" na ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmaktadır.

- ▶ Araştırma sonuçlarına göre, toplumun yüzde 81,7 gibi büyük bir oranı Yeni Türk Lirası'nı kullanmaya alışmış durumdadır.
- ▶ Toplumun yüzde 79,2'si YTL'nin kullanımının kolay olduğunu düşünmektedir.
- ▶ Toplumun yüzde 64,4'ü YTL ile yatırım yapabileceğini söylemektedir.
- ▶ Toplumun yüzde 55,4'üne göre YTL'ye geçiş uluslararası alanda ekonomik itibarımızı artırmıştır.
- ▶ Toplumun yüzde 73,9'u YTL'nin tasarımını yeni para birimine alışmak bakımından başarılı bulmaktadır.
- ▶ Toplumun yüzde 66,1'i YTL'ye geçişin gerekli olduğunu düşünmektedir.

Toplum YTL'ye alışmıştır.

YTL kullanmaya alıştığını söyleyenlerin oranı yüzde 81,7 gibi oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşirken henüz YTL'ye alışmadığını söyleyenler yüzde 17,2 düzeyinde kalmaktadır.

Yaşa göre değerlendirildiğinde, alışkanlık düzeyi en yüksek çıkan grup yüzde 85,8 ile 15-24 yaş grubuyken, alışkanlık düzeyi en düşük çıkan grubun yüzde 67,1 ile 65 ve üzeri yaş grubu olduğu görülmektedir. Yaş dağılımlarına göre YTL'ye alışkanlık düzeyinin en gençten en yaşlıya doğru gidildikçe düştüğü gözlenmektedir.

Yaşanılan yere göre incelendiğinde ise, YTL'ye alıştığını söyleyenlerin oranı metropol alanlarda yüzde 82,1, kentlerde yüzde 82,8, kırsal alanda yüzde 79,2 olarak ortaya çıkmaktadır.

YTL ve YKr'ler tanınmaktadır.

Araştırma, YTL ile ilgili bilgi düzeyinin bir hayli yüksek olduğunu göstermektedir. YTL yürürlüğe girdikten sonra kullanılmaya başlanan paralarla ilgili sorulara, toplumun önemli bir kısmının doğru cevap verdiği görülmektedir. Özellikle banknotlarda bilinme oranının yüzde 90'lar civarında olması dikkat çekmektedir.

Toplum, YTL'ye geçişin gerekli olduğunu düşünmektedir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bir başka çarpıcı bulgu, toplumun yüzde 66,1'inin YTL'ye geçişin gerekli olduğunu düşünmesidir. YTL'ye geçişi gereksiz bulanların oranı ise yüzde 19,6'dır. Metropolden kırsala doğru gidildikçe YTL'ye geçişin gerekli olduğuna inananların oranı ise artmaktadır.

Paranın taşınması ve kullanımı kolaylaşmış, değeri ve saygınlığı artmıştır.

Araştırma aynı zamanda, YTL'ye geçişle birlikte toplumun beklenti ve sorunlarını da ortaya koymaktadır. Araştırmada kullanılan çoklu seçeneğe dayalı soruya toplumun yüzde 28,7'si YTL'ye geçişin en önemli yararı olarak paranın kullanımının kolaylaşmasını gösterirken, toplumun yüzde 27,7'si paranın taşınmasının kolaylaşmasına, yüzde 26,7'si paranın değerinin, yüzde 24,8'i paranın saygınlığının arttığına inanmaktadır. Yapılan değişikliğin hiçbir faydası olmadığını söyleyenlerin oranı ise yüzde 27,9'dur.

YTL'ye geçişin yarattığı sorunlarla ilgili soruya en yoğun şekilde, yüzde 44,1'lik bir oranla hiçbir sıkıntının olmadığı yanıtı alınmıştır. En önemli sorun ise yüzde 40,9'luk oranla hesapların ve kafaların karışması olarak gösterilmiştir. Kullanım zorluğunu öne süren katılımcıların oranı yüzde 15,9 iken yüzde 6,2'lik bir kitle yeni zamların yapıldığı yanıtını vermiştir.

Araştırma hakkında

Araştırma, yüzde 95 güven düzeyi ve yüzde 3 hata payı ile ülke genelini temsil edecek biçimde toplam 2.271 katılımcıdan oluşan bir örneklem ile, 12 ilde gerçekleştirilmiştir. Bu iller İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Trabzon, Bursa, Adana, Diyarbakır, Erzurum, Malatya, Gaziantep ve Kayseri' dir.

Araştırma, metropol alanlar, kentsel alanlar ve kırsal alanlar olmak üzere 3 farklı düzeyde yürütülmüştür.

TABLolar

TABLO 1: YTL'ye Alışma Durumu

YTL'na alışılma durumu...		
	#	%
Evet, alıştım	1856	81.7
Hayır, alışamadım	390	17.2
Fikrim Yok	25	1.1
Toplam	2271	100.0

TABLO 2: YTL'nin Kullanımın Kolaylığı

YTL'nin kullanımının kolay olup olmadığı...		
	#	%
Evet, kolay	1798	79.2
Hayır, zor	398	17.5
Fikrim Yok	75	3.3
Toplam	2271	100.0

TABLO 3: Gelecekte Yeni Türk Lirası İle Yatırım Yapılması

Gelecekte Yeni Türk Lirası İle Yatırım Yapılması...		
	#	%
Evet, yatırım yaparım	1463	64.4
Hayır, düşünmüyorum	450	19.8
Fikrim Yok	358	15.8
Toplam	2271	100.0

TABLO 4: YTL'nin Uluslararası Alanda Ekonomik Saygınlığına Katkısı

YTL'nin uluslar arası alanda ekonomik itibarımızı arttırması...		
	#	%
Evet, itibarımız arttı.	1257	55.4
Hayır, hiç değişmedi.	612	26.9
Fikrim Yok	402	17.7
Toplam	2271	100.0

TABLO 5: YTL Banknotlarının Görsel Tasarımının Yeni Para Birimine Alışmada Etkisi

YTL Banknotlarının Görsel Tasarımının Yeni Para Birimine Alışmada Etkisi...		
	#	%
Çok başarılı	308	13.6
Başarılı	1370	60.3
Ne başarılı, ne başarısız	288	12.7
Çok başarısız	35	1.5
Başarısız	122	5.4
Fikrim Yok	148	6.5
Toplam	2271	100.0

TABLO 6: Kullanılmakta Olan Yeni Kuruşların En Küçük Biriminin Bilinmesi Durumu

Yeni kuruşların en küçük birimi...		
	#	%
1 yeni kuruş	1799	79.2
5 yeni kuruş	262	11.5
10 yeni kuruş	82	3.6
25 yeni kuruş	22	1.0
Fikrim Yok	84	3.7
Diğer ...	22	1.0
Toplam	2271	100.0

TABLO 7: Kullanılmakta Olan Yeni Türk Lirası Banknotların En Küçük Biriminin Bilinmesi Durumu

Yeni Türk Lirası banknotlarının en küçük birimi...		
	#	%
1 Yeni Türk Lirası	1981	87.2
5 Yeni Türk Lirası	145	6.4
10 Yeni Türk Lirası	13	0.6
20 Yeni Türk Lirası	33	1.5
Fikrim Yok	88	3.9
Diğer ...	11	0.5
Toplam	2271	100.0

TABLO 8: Kullanılmakta Olan Yeni Türk Lirası Banknotların En Büyük Biriminin Bilinmesi Durumu

Yeni Türk Lirası banknotlarının en büyük birimi...		
	#	%
10 Yeni Türk Lirası	23	1.0
20 Yeni Türk Lirası	22	1.0
50 Yeni Türk Lirası	53	2.3
100 Yeni Türk Lirası	2092	92.1
Fikrim Yok	66	2.9
Diğer ...	15	0.7
Toplam	2271	100.0

TABLO 9: YTL'ye Geçişin Gerekliliđi

YTL'ye geçişin gerekliliđi...		
	#	%
Evet, gerekli	1501	66.1
Hayır, gereksiz	446	19.6
Fikrim Yok	324	14.3
Toplam	2271	100.0

TABLO 10: YTL'ye Geçişin Yararları

YTL'ye geçişin yararları...		
	#	%
Paranın değeri arttı	606	26.7
Paranın taşınması kolaylaştı	630	27.7
Paranın kullanımı kolaylaştı	651	28.7
Paranın prestiji arttı	563	24.8
Paranın güvenlik seviyesi arttı	148	6.5
Hiçbir faydası olmadı	633	27.9
Diğer	110	4.8
Cevapsız	12	0.5

TABLO 11: YTL'ye Geçişin Neden Olduğu Sorunlar

YTL'ye geçişin yarattığı sorunlar...		
	#	%
Kullanımı zorlaştı	360	15.9
Hesaplar ve kafalar karıştı	929	40.9
Fiyatlar arttı, yeni zamlar yapıldı	141	6.2
Faizler yükseldi	25	1.1
Döviz kurlarını olumsuz etkiledi	44	1.9
Hiçbir sıkıntıya neden olmadı	1001	44.1
Diğer	127	5.6
Cevapsız	7	0.3

Kamuoyunun bilgisine sunulur.